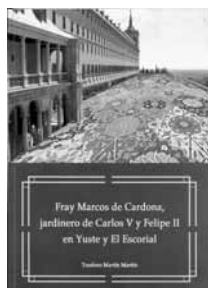

Llibres

MISCEL·LÀNIA

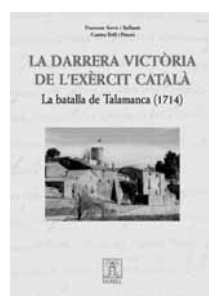

MARTÍN MARTÍN, Teodoro, *Fray Marcos de Cardona, jardinero de Carlos V y de Felipe II en Yuste y El Escorial*, Col·lecció Coliseu, títol XXIII, Ed. Sociedad de Fomento y Reconstrucción del Real Coliseo Carlos III, San Lorenzo de El Escorial, 2008. 104 pàgs (17 x 24 cm), il·lustrat.

Estudi biogràfic del professor madrileny, Dr. Teodoro Martín, sobre la figura de fra Marc d'Orrriols o de Cardona (1519-† +/- 1567). Nascut a la vila homònima de Cardona en l'any 1519, va professar els vots com a frare jerònim en el reial monestir de Sant Jeroni de la Murtra (Badalona, Barcelona), l'any 1538. La vida conventual del frare, però, es va veure trasbalsada a partir del 1556, quan Carles I el va cridar al seu servei en el retir de Yuste com a jardiner reial, coneixedor l'Emperador del seu saber fer amb els jardins i la botànica en general. En els dos anys següents, fra Marc va esdevenir un dels personatges amb més influència de la reduïda cort imperial, alhora que mantenia contactes amb arquitectes, botànics i músics italians i flamencs, entre els quals s'ha de destacar la figura de Juanelo Turriano. Amb la mort de Carles, l'any

1558, el frare va retornar de nou al Principat i la Murtra, des d'on va ser cridat per la Santa Inquisició a declarar en el procés contra l'arquebisbe Carranza, de Toledo. El destí, però, li reservava un nou viatge al centre peninsular. L'any 1562, Felip II el cridava per a participar com a jardiner reial en el projecte de El Escorial. La primera reacció es negar-se i, fins i tot, es fereix en una cama per evitar el viatge. Tanmateix, ha d'accedir davant la insistència reial per comptar amb els seus serveis. De llavors ençà i fins la seva mort, vers el 1567, fra Marc va restar al servei del monarca en les obres del monestir de San Lorenzo. Una biografia que contribueix en la recuperació d'un personatge fins ara desconegut del període cinc-centista català, en el marc de la projecció de la casa ducal de Cardona dins la cort imperial dels Àustries i el nexa de relacions socials, econòmiques i culturals establertes aleshores entre la vila de Cardona i el Principat amb la monarquia espanyola.

A.G.

SERRA, Francesc; ERILL, Gustau: *La darrera victòria de l'exèrcit català. La batalla de Talamanca (1714)*, col·lecció «Nostra història» núm. 12, Farell Editors, Sant Vicenç de Castellet, 2009, 125 pàgs. (16,5 x 23,5 cm), il·lustrat.

Un mes abans de la caiguda de la ciutat de Barcelona, durant la Guerra de Successió, que portà a l'anorreament de les llibertats político-culturals de Catalunya, l'exèrcit català va guanyar la que seria l'última batalla a les tropes invasores de Felip V. Això succeí en terres del terme de Talamanca (Bages), els dies 13 i 14 d'agost de 1714. Fou un enfrontament prou important des d'un punt de vista militar, amb la participació de més de 5000 soldats i amb unes baixes comptabilitzades a l'entorn de les 650 persones, aproximadament. El xoc es produí en una zona de relleu accidentat compresa entre el nucli de Talamanca, on hi havia concentrat l'exèrcit català i el mas de Mussarra, al terme veí de Monistrol de Calders, on s'establí el quarter general de l'exèrcit borbònic. Tot això ho podem conèixer gràcies a la tasca d'investigació dels historiadors Francesc Serra i Gustau Erill que ens expliquen el context, els precedents, els protagonistes i el desenvolupament de la batalla. A més d'utilitzar les fonts documentals clàssiques, també s'ha realitzat una insòlit treball de camp de caire arqueològic (s'han recollit sobre el terreny nombroses bales de plom disparades pels fusellers dels diversos regiments) que ha donat com a fruit poder concretar l'espai bèl·lic, amb fiabilitat i rigor. Un important episodi de la nostra història radiografiat, doncs, amb detall.

A.D.

COLOMER, Montserrat; LLUSA, Carles; BACARDIT, Montserrat: *L'escola de formació social Torras i Bages. La voluntat de fer país. Manresa 1959-1979*, col·lecció «Llibres a punt» núm. 5, ed. Impuls a l'Acció Social, Barcelona, 2009, 224 pàgs. (13 x 19 cm), il·lustrat.

El moviment associatiu català ha estat, i encara és, molt ric i divers. I ha tingut, ben segur, un paper fonamental a l'hora de vertebrar la nostra societat. Molt sovint ha actuat de manera paral·lela a les institucions públiques, que sempre han tingut grans i greus mancances. Però no sempre hom té a l'abast estudis i bibliografia específica. Aquest llibre que acaba d'aparèixer fa la història d'una escola de formació social, fundada a Manresa l'any 1959, sota l'empenta del bisbat de Vic. Fou promoguda per una colla de manresans amb la intenció formar assistents socials, anomenats actualment diplomats en treball social. Els seus autors -a part dels principals, també n'hi ha molts d'altres que recullen les seves vivències al llibre a manera de miscel·lània- van participar en la seva gestació o hi van col·laborar professionalment. Són, per tant, uns excel·lents coneixedors de les vicissituds de l'escola i ens mostren, doncs, com es va dur a bon terme la formació dels seus alumnes a les aules que hi havia al número 25 de la Carre-

tera de Vic de Manresa, en un edifici avui dia ja desaparegut. Una trajectòria que s'estroncà el 1979 i que ens queda com a mostra de la vitalitat de la societat manresana en uns anys prou difícils.

A.D.

FÀBREGA I ENFEDAQUE, Albert : *Cum Grano Salis. La Sal i la potassa a Sùria 1185-1982*, col·lecció *Temes de Sùria*, núm. 5. Sùria: Ajuntament de Sùria i Iberpotash, 2009. 623 pàgs. (inclou un DVD amb 555 fotografies)

El llibre s'estructura a través de dos eixos: la sal i la potassa. Fa un recorregut de la història de Sùria a l'època contemporània, sense oblidar, els antecedents. En la primera part es narra la història de la sal fins a principis del segle XX quan el descobriment de la potassa comportarà profundes transformacions so-

cials i econòmiques a la població.

La lectura de les seves planes ens endinsarà en un món complex i profund amb connexions a nivell europeu i amb vinculacions, molt directes, a la història de la comarca. El paper de la societat *Macary y Viader*, les lluites per les concessions i la política. El paper de l'Estat i els interessos alemanys i americans, etc. S'analitzen aspectes tècnics, socials.

És el resultat d'un enorme treball: s'han consultat 17 arxius, s'ha entrevistat a 8 persones, s'ha utilitzat una completa bibliografia i, també, premsa de l'època. Una recerca que ens aporta moltes dades i ens ajuda a entendre, més bé, molts elements de la història de Sùria i el conjunt del nostre país. L'autor ha sabut combinar aspectes històrics i tècnics i fer-ho d'una forma pedagògica. El llibre es completa amb un DVD amb 555 fotografies.

L'autor utilitza l'expressió "cum grano salis" que com assenyala en la traducció literal es tradueix "amb un gra de sal" i figurativament ens diu que cal prendre's les coses amb més sentit comú. I des del mateix, us recomanem aquest magnífic estudi i felicitem a l'Albert Fàbrega i Enfedaque.

J. T.

MOLINS I ROCA, Ernest: *Fals. Les cases*, ed. Ajuntament de Fonollosa, Zenobita edicions, Manresa, 2009, 332 pàgs. (21 x 29'5 cm.), il·lustrat.

Falchs. Aquest nom és el títol d'una revista que ens ha acompanyat aquests darrers anys i que trobarem a faltar. El seu contingut incloïa la història de les cases i masies i, també, les tradicions, els personatges i els elements patrimonials, etc.

La revista va néixer de la inquietud d'un grup de persones de Fals per recuperar la història. L'Ernest Molins i Roca va recollir aquestes inquietuds i ha realitzat una tasca impressionant. Algunes dades: s'ha treballat a l'Arxiu Municipal de Fonollosa, l'Arxiu de la Corona d'Aragó, els arxius comarcals de l'Anoia, de la Segarra o el Bages, en nombrosos arxius particulars. A l'Arxiu Comarcal del Bages s'han consultat 1232 manuals notariais. La revista s'ha convertit en

el llibre que ara ressenyem; tanmateix, cal assenyalar que en aquest primer llibre només es recullen els capítols centrats en la història de les cases de pagès. Aquestes, s'han agrupat en deu zones geogràfiques: El Pla de Montcunill, La Riera de Fontanet, l'Altiplà de Sant Andreu, La Vall del Bosc, El Raval de la Creu, El Grau, El Raval d'Oiveres, El Torrent de Cantacorbs, El Pla de Fals, La Vall de Torrelblanca.

Es fa un recull de la trajectòria històrica de cada masia o casa i s'elabora un arbre genealògic. També, s'aporten nombroses notícies econòmiques, socials i anècdotes. L'obra, alhora, ens fa una interessant aportació toponímica. La història de Fals, de les 108 cases que hi són recollides, se'ns presenta assequible i propera en les 332 planes del llibre.

En definitiva una obra important i molt recomanable. Des d'aquestes ratlles la nostra felicitació a l'Ernest Molins i als amics de Fals.

J. T.